

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru
(judecător Badan-Melnic Eleonora)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău
(judecători Maria Guzun, Ion Țurcan, Iurie Cotruță)

DECIZIE

02 mai 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența
Președintele ședinței
Judecători

Tatiana Vieru
Iuliana Oprea
Maria Ghervas
Ion Druță
Luiza Gafton

examinând recursul declarat de Țîmbaliuc Valentin,
în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Țîmbaliuc Valentin către
Casa Națională de Asigurări Sociale privind contestarea refuzului, recalcularea pensiei,
împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2017, prin care a fost
admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și casată integral hotărârea
Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 18 aprilie 2017,

c o n s t a t ă:

La 13 septembrie 2016, Țîmbaliuc Valentin s-a adresat în instanță cu cerere de chemare
în judecată către Casa Națională de Asigurări Sociale privind contestarea refuzului,
recalcularea pensiei (f.d.4-8).

În motivarea acțiunii, reclamantul a indicat că a activat în organele Procuraturii de la 3
octombrie 1983 până la 21 iulie 2003, având o vechime în muncă de procuror de 19 ani și 7
luni.

Reclamantul menționează că începând cu 10 octombrie 2004, la atingerea vârstei de 50
de ani, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80% din salariul mediu
lunar, pe care o primea regulat, cu respectarea principiului recalculării pensiei la fiecare
majorare ordinară a salariului lunar al procurorului în exercițiu, în baza Legii nr. 355 din 23
decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar.

Invocă faptul că, în conformitate cu art. 1 din Legea nr. 37 din 7 martie 2013 pentru
modificarea și completarea Legii nr. 355 din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de
salarizare în sistemul bugetar, începând cu 1 ianuarie 2013 salariul procurorului s-a majorat
cu 35%, iar potrivit art. XXIX din Legea nr. 152 din 1 iulie 2016 pentru modificarea și
completarea unor acte legislative, începând cu 1 august 2016 salariul de funcție al
procurorului se stabilește în raport cu salariul judecătorului, în baza Legii nr. 328 din 23

decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor și Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, ținându-se cont de nivelul procuraturii în care își desfășoară activitatea și de vechimea în muncă în funcție de procuror.

Susține că, în conformitate cu art. 51 alin. (3) lit. b) și art. 52 lit. b) Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, pentru procurorul care are o vechime în muncă în funcția de procuror de peste 16 ani este stabilit salariul de funcție în cuantum de 4,5 salarii medii pe economie și sporul pentru exercitarea funcției de conducere în mărime de 15% față de salariul de funcție. Însă, Casa Națională de Asigurări Sociale 1-a lipsit neîntemeiat de dreptul la recalcularea pensiei, dobândit în anul 2004, stabilindu-i mărimea pensiei cu aplicarea mecanismului general de indexare a acesteia la 1 aprilie al fiecărui an.

Afirmă reclamantul că pârâtul i-a încălcat dreptul la pensie cu aplicarea obligatorie pentru procurorii pensionați a principiului recalculării pensiei la majorarea ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție.

Mai menționează că, la 02 august 2016, a adresat pârâtului o cerere prealabilă, prin care a solicitat restabilirea sa în dreptul încălcat, iar la 25 august 2016 a recepționat răspunsul nr. T-964/16 din 24 august 2016, prin care i s-a refuzat în satisfacerea cerinței înaintate.

Precizează că, potrivit Legii nr. 902 din 29 ianuarie 1992 cu privire la Procuratură, Legii nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură, ajustată la Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, deține, în calitate de procuror în demisie, dreptul la toate înlesnirile, garanțiile sociale, recompensele și suplimentele prevăzute pentru judecător, cu respectarea obligatorie a principiului recalculării pensiei la fiecare majorare ordinară a salariului lunar al procurorului în exercițiu. În acest context, reclamantul a invocat Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționarilor publici, prin care Curtea s-a pronunțat univoc asupra faptului că cuantumul pensiei, stabilit printr-o lege anterioară, nu poate fi micșorat, iar plata pensiei fixate nu poate fi suspendată printr-un act normativ adoptat ulterior. De asemenea, reclamantul a invocat Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 1 pct. 22 și art. II-V din Legea nr. 358-XV din 31 iulie 2003 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care Curtea a relevat că dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare.

Reclamantul solicită recunoașterea ilegalității răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. T-964/16 din 24 august 2016 și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale la recalcularea și plata în folosul său a pensiei pentru vechime în muncă potrivit legislației referitoare la majorarea salariului mediu al procurorului în funcție.

Prin hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 18 aprilie 2017 acțiunea a fost admisă integral. A fost recunoscut ca ilegal și nefondat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. T-964/16 din 24 august 2016. A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale la recalcularea și plata în folosul lui Țîmbaliuc Valentin a pensiei pentru vechime în muncă, stabilită la 10 octombrie 2004, potrivit legislației referitoare la majorarea salariului mediu al procurorului în funcție (f.d. 122, 126-135).

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 26 aprilie 2018, Casa Națională de Asigurări Sociale a declarat apel împotriva hotărârii Judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 18 aprilie 2017, solicitând admiterea apelului, cu casarea hotărârii ca fiind ilegală (f.d. 137-141).

Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, prin decizia din 14 noiembrie 2017, a admis apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva hotărârii judecătorei Chișinău (sediul Centru) din 18 aprilie 2017, emițând o nouă hotărâre prin care se respinge ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Țîmbaliuc Valentin (f.d.154-162).

În motivarea soluției sale, instanța de apel a indicat că drept urmare a modificărilor alin. (1) art. 73 al Legii nr. 294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură, începând cu 01 iulie 2011, procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156-XIV din 14.10.1998. Prin urmare coraborând prevederile art. 46² (în vigoare din 01.07.2011) al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat (titlul în redacția până la 01.01.2017), potrivit căroră asiguratul care a atins vârsta menționată la alin. (2) și confirmă stagiul de cotizare prevăzut la alin. (3), din care cel puțin 15 ani în funcția de procuror, are dreptul la pensie în proporție de 75% din suma tuturor plăților lunare asigurate ale procurorului în exercițiu în ultima funcție deținută, la circumstanțele din speță, Colegiul civil a conchis că, începând cu 01.07.2011, Țîmbaliuc Valentin nu mai poate beneficia de instituția recalculării pensiei în temeiul dispoziției prevăzute la art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294-XVI din 25.12.2008 cu privire la Procuratură, această dispoziție fiind abrogată. Însă, beneficiază de indexarea anuală a pensiei, în temeiul art. 13 al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

Colegiul a apreciat ca fiind eronate concluziile instanței de fond precum că modificările operate la art. 73 nu sunt aplicabile speței. Or, în corespundere cu prevederile art. 46 alin. (1) și (3) din Legea nr. 780 din 27.12.2001 privind actele legislative, actul legislativ produce efecte numai în timpul cât este în vigoare și nu poate fi retroactiv sau ultraactiv. Actele legislative pot ultraactiva în mod excepțional.

Astfel, prevederile alin. (8) al art. 73, fiind abrogate la 01 iulie 2011, nu pot fi aplicate ultraactiv, cazul nefiind unul excepțional.

În ce privește hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art.I pct.22 și art.II-V din Legea nr.358-XV din 31 iulie 2003 ”Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, instanța de apel a relevat că aceasta nu este aplicabilă speței. Or, prin hotărârea enunțată au fost declarate neconstituționale art. 43, art. 44 alin. (1) și alin. (2), art. 46, art. 47, art. 48 alin. (1) lit. a) și b) și alin. (2), art. 50 alin. (2) și alin. (3) din Legea nr.156-XIV privind pensiile de asigurări sociale de stat, în redacția Legii nr. 358-XV și art. II, art. III, art. IV și art. V din Legea nr. 358-XV din 31 iulie 2003 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Pe când, art. 46² din Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat a fost introdus prin Legea nr. 56 din 09.06.2011, fiind în vigoare din 01.07.2011, constituționalitatea acestuia nefiind verificată. În atare circumstanțe, Colegiul a ajuns la concluzia că prevederile articolului respectiv, nefiind abrogate sau declarate neconstituționale la momentul pretensei încălcări a dreptului intimatului, în mod corect au fost aplicate de către apelant.

Instanța de apel a statuat că legea nouă nu a adus atingere substanței dreptului intimatului, nu l-a anulat, or, intimatul beneficiază în continuare de dreptul la pensie

pentru vechimea în muncă cu indexarea anuală a pensiei, în temeiul art. 13 al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat.

La 27 decembrie 2017 Țîmbaliuc Valentin a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2017, solicitând admiterea recursului, cu casarea deciziei instanței de apel și menținerea în vigoare a hotărârii emise de prima instanță (f.d. 169-170).

În motivarea recursului, recurentul a indicat că nu este de acord cu decizia Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2017, considerând că instanța de apel nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și în același timp a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată, interpretând eronat legea, ceea ce constituie temei de admitere a recursului.

La 22 februarie 2018, Curtea Supremă de Justiție a expediat intimatului o copie a cererii de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii copiei respective (f.d. 180).

La 30 martie 2018, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus referință asupra recursului declarat de Țîmbaliuc Valentin prin care a solicitat respingerea recursului ca fiind neîntemeiat, cu menținerea în vigoare a deciziei instanței de apel (f.d. 183-185).

În motivarea poziției sale intimatul indică că, instanța de apel corect a constatat că nu există temei legal de a recalcula pensia de procuror din salariul majorat al procurorilor în exercițiu. Or, prevederile art. 73 alin. 8 din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, potrivit cărora procurorii pensionați de asemenea beneficiau de reclacularea pensiei pentru vechime în muncă, odată cu majorarea generală a salariului procurorilor în exercițiu, au fost abrogate. Iar norma abrogată a fost înlocuită cu o altă normă, care prevede dreptul la indexarea pensiei, care constituie o măsură luată periodic în vederea actualizării cuantumului pensiei în funcție de creșterea indiciului prețurilor de consum.

Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 28 martie 2018, recursul declarat de Țîmbaliuc Valentin a fost considerat admisibil (f.d. 182).

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Colegiul judiciar constată că Curtea de Apel Chișinău a expediat în adresa participanților la proces copia deciziei integrale la 05 februarie 2018 (scrisoarea nr. 1549 anexată la materialele dosarului, f.d. 168), astfel recursul declarat de Țîmbaliuc Valentin la 27 decembrie 2017 se consideră a fi depus în termen.

Potrivit art. 441 Cod de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a considerat că examinarea recursului este posibilă fără înștiințarea participanților la proces.

Examinând recursul declarat de Țîmbaliuc Valentin împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2017, studiind materialele dosarului și raportând cele constatate la prevederile legale care guvernează speța, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe din următoarele raționamente.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Verificând, în limitele invocate în recurs și pe baza referinței depuse, legalitatea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, Colegiul constată următoarele temeuri de admitere a recursului.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Conform art. 432 alin. (2) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească: a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată; b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată; c) a interpretat în mod eronat legea; d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Din materialele dosarului se distinge cert faptul că, în perioada 03 octombrie 1983 - 21 iulie 2003, reclamantul-recurent Țîmbaliuc Valentin a activat în organele Procuraturii, în diferite funcții de procuror, fapt confirmat prin copia carnetului de muncă (f.d. 96-102).

Prin ordinul nr. 440-p din 18 iulie 2003, Țîmbaliuc Valentin a fost eliberat din funcția de procuror al județului Chișinău și concediat din organele Procuraturii în baza art. 36 Codul muncii, cu o vechime în munca de procuror de 19 ani și 7 luni (f.d. 104).

Începând cu 10 octombrie 2004, în temeiul Legii nr. 118-XV din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură, Țîmbaliuc Valentin este beneficiar de pensie pentru vechime în muncă ca procuror, calculată în proporție de 80 % față de salariul funcției de procuror, ceea ce constituie suma de 2 224,17 lei lunar (f.d. 107).

Potrivit Deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale a sectorului Buiucani de schimbare a pensiei nr. 2012/28929 din 08 mai 2014 (f.d. 115), începând cu anul 2011, pârâtul, în baza Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care au fost abrogate alin. (3)-(10) ale art. 73 din Legea nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură, a aplicat față de pensia reclamantului mecanismul general de indexare a acesteia, fără aplicarea principiului recalculării pensiei la fiecare majorare ordinară a salariului lunar al procurorului în exercițiu.

La 02 august 2016, Țîmbaliuc Valentin a depus o cerere către Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat recalcularea pensiei (f.d. 9).

Prin răspunsul nr. T-964/16 din 24 august 2016, Casa Națională de Asigurări Sociale a refuzat în admiterea cererii (f.d.10-11).

Nefiind de acord cu răspunsul primit, Țîmbaliuc Valentin a depus cerere de chemare în judecată, solicitând recunoașterea ilegalității răspunsului și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale la recalcularea și plata în folosul său a pensiei pentru vechime în muncă, potrivit legislației referitoare la majorarea salariului mediu al procurorului în funcție.

Fiind investită cu judecarea prezentei cauze, prima instanță prin hotărârea din 18 aprilie 2017 a admis acțiunea integral. A recunoscut ca ilegal și nefondat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. T-964/16 din 24 august 2016. A obligat Casa Națională de Asigurări Sociale la recalcularea și plata în folosul lui Țîmbaliuc Valentin a pensiei pentru vechime în muncă, stabilită la 10 octombrie 2004, potrivit legislației referitoare la majorarea salariului mediu al procurorului în funcție (f.d. 122, 126-135).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2017, hotărârea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 18 octombrie 2016 a fost casată integral, a fost adoptată o nouă hotărâre prin care a fost respinsă ca neîntemeiată cerere de chemare în judecată înaintată de Țîmbaliuc Valentin către Casa Națională de Asigurări Sociale privind contestarea refuzului, recalcularea pensiei.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră concluziile instanței de apel neîntemeiate, rezultate din aplicarea eronată a normelor de drept material, fapt ce constituie temei de casare a hotărârii judecătorești.

Conform art. 1 alin. (2) al Legii contenciosului administrativ nr. 793 din 10 februarie 2000, orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său recunoscut de lege, de către o autoritate publică printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost pricinuită.

Reieșind din prevederile legale indicate, precum și din dispozițiile art. 2 și art. 3 ale Legii contenciosului administrativ, obiect al acțiunii în contenciosul administrativ îl constituie - actul administrativ cu caracter normativ sau individual, contractul administrativ, nesoluționarea în termenul legal al unei cereri referitoare la un drept recunoscut de lege.

Conform art. 16 alin. (1) al Legii contenciosului administrativ, persoana care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, printr-un act administrativ și nu este mulțumită de răspunsul primit la cererea prealabilă sau nu a primit nici un răspuns în termenul prevăzut de lege, este în drept să sesizeze instanța de contencios administrativ competentă pentru anularea, în tot sau în parte a actului respectiv și repararea pagubei cauzate.

În conformitate cu art. 34 alin. (1) a Legii nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură (abrogată la 17 martie 2009), procurorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni în funcție de procuror sau judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55 la sută din salariul lui mediu, iar pentru fiecare an complet de muncă peste

vechimea de 20 de ani - adaos de 3 la sută, dar în total nu mai mult de 80 la sută din salariul lui mediu, ținându-se cont de indexarea acestuia.

Potrivit art. 34 alin. (6) al aceleiași norme legale, procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, începând cu luna următoare celei în care s-a majorat salariul, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

Conform art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură (în redacția până la 01 august 2011), procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă odată cu majorarea generală a salariului procurorilor în exercițiu.

Prin hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004, s-a constatat că, dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art. 22 din Constituție. Conform regulii generale, legea nouă poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui. De remarcat în context că art. 6 din Codul civil al Republicii Moldova stipulează expres că legea civilă nu are caracter retroactiv.

Astfel, raportând normele de drept citate supra cu circumstanțele cauzei, instanța de recurs remarcă faptul că instanța de fond corect și întemeiat a statuat că dreptul social cu privire la beneficierea pensiei pentru vechimea în muncă, inclusiv și recalcularea acesteia, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, a fost dobândit de către Țîmbaliuc Valentin la 10 octombrie 2004, în temeiul Legii nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură și are valoare economică incontestabilă.

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, rezultă că, un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 și respectiv, art. 1 din protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră concluzia instanței de apel, precum că, prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a fost modificat art. 73 din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură și abrogate aliniatele (3)-(10) din art. 73 și astfel, începând cu 01 iulie 2011, procurorii pensionați nu mai beneficiază de dreptul la recalcularea pensiei în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, ca imprecisă și lipsită de convingere din următoarele considerente.

Evident, prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, procurorilor, începând cu 01 iulie 2011, li s-a stabilit dreptul la pensie în conformitate cu Legea privind pensiile de asigurări sociale de stat, circumstanțe care au dus la schimbări esențiale în raport cu dreptul la pensie acordat procurorilor care au atins vârsta de pensionare până la modificările de rigoare. Însă noile reglementări au avut ca scop de a stabili noi reguli în privința colaboratorilor care au activat în organele

procuraturii și au obținut dreptul la pensie după intrarea în vigoare a noilor reglementări, adică după 01 iulie 2011 și nicidecum prin noile prevederi nu se prezumă schimbarea situației pensionarilor, foști colaboratori ai organelor procuraturii, care au dobândit dreptul la pensie până la intrarea în vigoare a acestor reglementări.

Prin modificarea art. 73 alin. (1), în redacția: ”procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat”, legislatorul a stabilit că, începând cu 01 iulie 2011, procurorilor în exercițiu, care vor atinge vârsta de pensionare, li se va stabili dreptul la pensie, conform Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, dar nicidecum din conținutul acestei norme nu rezultă că procurorilor pensionați li se modifică și condițiile de calculare și achitare a pensiei, or, această modificare nu se repercutează asupra procurorilor pensionați până la 01 iulie 2011, mai cu seamă în situația în care această condiție nu a fost stipulată expres.

Or, pentru ca noile reguli să poată fi aplicate situațiilor apărute în modul și în condițiile stabilite de legea în vigoare la momentul dobândirii, la caz, a dreptului la pensie în temeiul art. 34 alin. (6) din Legea nr. 118-XV, art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, în legea nouă urma, cel puțin, să fie stipulat expres acest fapt, pe când prevederile Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative nu conțin asemenea reglementări.

În susținerea acestei concluzii instanța de recurs relevă faptul că Curtea Constituțională prin Hotărârea din 2004, a constatat că dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare, Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art. 22 din Constituție, conform regulii generale, legea nouă nu poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui.

În același context, Curtea Constituțională a mai menționat referitor la prevederile art. 22 din Constituție, că principiul neretroactivității legii urmărește protejarea libertăților, contribuie la adâncirea securității juridice, a certitudinii în raporturile interumane. Principala valoare a ordinii de drept constă în posibilitatea oferită fiecăruia de a-și conforma comportamentul regulilor dinainte stabilite.

În așa fel, dreptul reclamantului cu aplicarea principiului recalculării pensiei la creșterea ordinară a salariului procurorului în exercițiu este menținut de instanța de jurisdicție constituțională, iar dreptul subiectiv constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare, legea nouă nefiind aplicabilă unei fapte din trecut conform prevederilor art. 6 Cod civil, care stabilește expres că legea civilă nu are caracter retroactiv.

Colegiul de recurs remarcă faptul că, reclamantul justificat a invocat, în susținerea temeiniciei cererii de chemare în judecată, că conform prevederilor Legii nr. 118 din 14 martie 2003 „Cu privire la Procuratură” (ajustată la Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 „Cu privire la statutul judecătorului”), Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008 „Cu privire la Procuratură”, în calitate de procuror în demisie, a obținut dreptul la toate înlesnirile,

garanțiile, recompensele și suplimentele prevăzute pentru judecători, de care a beneficiat până în anul 2011.

Conform art. 34 alin. (6) din Legea cu privire la Procuratură nr. 118 din 14 martie 2003, procurorii pensionați beneficiau de recalcularea pensiei, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, începând cu luna următoare celei în care s-a majorat salariul, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

Mai mult ca atât, Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, ca și cele anterioare (din 1992 și 2003), asigura reglementarea garanțiilor sociale, una din ele fiind acordarea pensiei procurorului ca entitate de demnitate publică, la o anumită vârstă - 50 ani, cu respectarea obligatorie a principiului de recalculare a pensiei la fiecare creștere ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție.

Prin urmare, modul de recalculare a pensiei la fiecare creștere ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție se efectuează în conformitate cu alin. (3), lit. b) al art. 51 din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 „Privind salarizarea judecătorilor și procurorilor”.

Pe cale de consecință, instanța de recurs atestă caracterul ilegal al răspunsului Casei Naționale de Asigurări Sociale, precum că la momentul actual, temei legitim de a recalcula pensia ca procuror din salariul majorat al procurorilor în exercițiu, nu există, or, Casa Națională de Asigurări Sociale, la examinarea cerințelor prealabile, cât și instanța de apel la examinarea cauzei, nu au determinat corect raportul juridic în cauză, au interpretat eronat prevederile legale, circumstanțe care, în esență, au și generat aplicarea incorectă a prevederilor legale ce reglementează raporturile juridice legate de stabilirea și recalcularea pensiei reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorilor în exercițiu, ținându-se cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție, în așa fel, fiindu-i încălcat grav dreptul de proprietate (pensie) a reclamantului, dobândit anterior licit, prin aplicarea obligatorie pentru procurori a principiului recalculării pensiei la majorarea ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție.

Relevantă speței este și Hotărârea Curții Constituționale a RM nr. 4 din 27 decembrie 2000 „Privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii, funcționarilor publici”, prin care Curtea a decis că, stipulările legii privind stabilirea unor garanții materiale ale independenței procurorilor, judecătorilor trebuie să corespundă înaltului statut de persoane cu demnitate publică. Totodată, indicând și pentru viitor organelor cu drept de inițiativă legislativă că la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, procurorului.

În aceeași ordine de idei, Colegiul reiterează că Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 9 din 30 martie 2004 „Pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 1, pct. 22 și art. II - V din Legea nr. 358 din 31 iulie 2003 pentru modificarea și completarea unor acte legislative” a statuat că, normele privind protecția de stat, asigurarea materială și socială, inclusiv asigurarea cu pensie, consfințite în legile anterioare, nu pot fi anulate sau modificate (Monitorul Oficial nr 61-63, art. 15, pag 20).

Articolul 54 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova prevede că, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile, libertățile

fundamentale ale omului și cetățeanului, iar potrivit art. 140 din Constituție, hotărârile organului de jurisdicție constituțională sunt acte oficiale și executorii pentru toate autoritățile publice, persoane fizice și juridice, inclusiv și pentru Casa Națională de Asigurări Sociale.

Prin urmare, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că respingerea cererii de chemare în judecată pe criterii ce nu au forță de convingere poate conduce la încălcarea drepturilor ce decurg din sistemele de protecție socială.

Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011, la aprecierea corespunderii prevederilor legale cu garanțiile dreptului de proprietate, statuate de art. 46 din Constituție, în paragrafele 77-80, cu referire la prevederile art. 4 din Constituție, conform practicii sale, ținând cont de prevederile Convenției Europene și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a reținut că drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, intră totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind precedată în accepțiunea sa largă, cuprinzând asistența socială și cea medicală.

În pct. 79 al Hotărârii precizate, Curtea Constituțională a concluzionat că, un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 din Constituție și respectiv de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Or, un asemenea drept social reclamantul 1-a dobândit licit, odată cu acordarea pensiei pentru vechime în muncă.

În continuare, Curtea Constituțională a conchis că: „aplicativ la prezenta cauză (la sesizările din octombrie 2010 și iulie 2011), un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensie ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei", susținând că drepturile diminuate prin normele Legii nr. 56 din 09.06.2011 ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori (după 09.06.2011) cu drept de pensionare.

În ceea ce privește situația procurorilor pensionați până la 01 ianuarie 2004, Curtea Constituțională în pct. 80 din Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul Constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, își menține ferm concluziile expuse în Hotărârea nr. 9 din 20 martie 2004 privind declararea parțial neconstituțională a Legii nr. 358 din 31 iulie 2003, apreciind ca inadecvată o paralelă între Legea nr.358-XV din 31 iulie 2003, parțial declarată neconstituțională prin Hotărârea Curții nr. 9 din 30 martie 2004, și legile contestate. Astfel, în sensul constatărilor de la pct. 79, Legea nr. 358-XV din 31 iulie 2003 aducea atingere unor drepturi de proprietate dobândite - pensiilor aflate în plată.

Este de menționat și despre importanța respectării principiului securității juridice în contextul dreptului la un proces echitabil, accentuând că, principiul securității juridice impune printre altele, că o soluție dată definitiv de către judecată a unui litigiu, plasează litigiile de aceeași categorie de a fi soluționate prin aceleași argumente în viitor (hotărârea CEDO în cauza Marcks vs Belgia din 1989), având în vedere că la moment există hotărâri judecătorești irevocabile pronunțate pe această categorie de cauze, în care au fost admise pretențiile reclamantilor față de CNAS cu privire la recalcularea și achitarea pensiei pentru

vechimea în muncă din salariu mediu lunar cu recalcularea în cazul majorării generale a salariului procurorului în funcție.

În raport cu cele relatate se reține că, Curtea Europeană, în cauza *Beian vs România* (06 decembrie 2007), având ca obiect similar încasarea pensiei, a constatat o încălcare gravă a art. 6 paragraful 1 CEDO, pentru că instanțele naționale au aplicat neunitar o practică judiciară, astfel nu au asigurat respectarea principiului siguranței publice și stabilitatea circuitului juridic, adică au permis pronunțarea pe cauze identice a unor hotărâri diferite - diametral opuse.

Totodată, Curtea a menționat că, această practică, ce s-a dezvoltat în cadrul celei mai înalte autorități judiciare din țară, este în sine contrară principiului siguranței publice, care este implicită în ansamblul articolelor Convenției și care constituie unul din elementele fundamentale ale statului de drept (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Baranowski vs Polonia*, nr. 28358/95, paragraful 56, CEDO 2000-111). În loc să-și îndeplinească rolul său stabilind o interpretare de urmat, înalta Curte de Casație a devenit ea însăși sursa nesiguranței juridice, micșorând astfel încrederea publicului în sistemul judiciar (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Sovtransavto Holding vs Ucraina*, nr. 48553/99, paragraful 97, CEDO 2002-VII, *Perez Arias vs Spania*, nr. 32978/03, paragraful 70, 28 iunie 2007).

La fel, înalta Curte a reiterat că, este aplicabil speței - „Articolul 14 din Convenție combinat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 „Beneficierea de drepturile și libertățile recunoscute în (...) Convenție trebuie să fie asigurată, fără nicio distincție, bazată în special pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.

Curtea mai relevă că pe baza articolului 14 din convenție o distincție este discriminatorie dacă ”nu are o justificare obiectivă și rezonabilă”, adică dacă nu urmărește un ”scop legitim” sau nu există un „raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul vizat” (a se vedea în special, *Hotărârea Marckx vs Belgiei* din 13 iunie 1979, seria A nr. 31, pag. 16, paragraful 33).

Analiza celor arătate permit de a concluziona că calcularea și achitarea pensiei pensionarilor pentru vechimea în muncă, pensionați până la operarea modificărilor prin Legea nr. 56 din 09.06.2011, în vigoare din 01 iulie 2011, conform condițiilor stabilite de această lege, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, provoacă discriminarea acestora în raport cu alți pensionari, foști colaboratori ai organelor procuraturii, care au obținut câștig de cauză pe aceleași temeiuri, având la bază aceleași circumstanțe etc, cât și în raport cu actualii colaboratori ai organelor procuraturii care beneficiază de salarii mult mai favorabile și avantajoase, în situația în care execută atribuții similare celor care au fost executate de către procurorii pensionați.

Prin urmare, potrivit jurisprudenței CtEDO, instanțele fiind sesizate ulterior și pronunțând soluția, nu trebuie să mai repună în discuții constatările jurisdicțiilor anterioare.

Astfel, CtEDO a stabilit, că punerea în discuții de către instanțe a unor chestiuni discutate anterior și apreciate public prin pronunțarea unei hotărâri nerevizuite constituie o încălcare a art. 6 paragr. 1 CEDO. Conform Hotărârilor CtEDO *Today vs România*, *Unedic vs Franța*, *Brumărescu vs România*, o nouă interpretare în defavoarea persoanei,

interpretarea contradictorie, or, alta reprezintă o încălcare a art. 6 paragraful 1 din Convenție.

Prin prisma circumstanțelor indicate și a normelor de drept citate, instanța de recurs consideră că decizia Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2017 este neîntemeiată, fiind adoptată cu aplicarea eronată a normelor de drept material și urmează a fi casată.

Totodată, luând în considerare că concluzia primei instanțe despre necesitatea admiterii integrale a acțiunii este justă, având la bază cumulul dovezilor administrate în cadrul dezbaterilor judiciare, cărora le-a fost dată o apreciere juridică cuvenită, cu stabilirea corectă a situației de fapt și de drept în cauza dată cu adoptarea unei hotărâri întemeiate și legale, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Țîmbaliuc Valentin, de a casa decizia instanței de apel, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu prevederile art. 444, art. 445 alin. (1) lit. f) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Țîmbaliuc Valentin

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 14 noiembrie 2017 cu menținerea hotărârii Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 18 aprilie 2017, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Țîmbaliuc Valentin către Casa Națională de Asigurări Sociale privind contestarea refuzului, recalcularea pensiei.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței

Tatiana Vieru

Judecători

Iuliana Oprea

Maria Ghervas

Ion Druță

Luiza Gafton